

Til Varde Kommune
Att.: Poul Sig Vadsholt

Skjern, d. 27-6-2014

Undersøgelse af laksehabitater i Varde Å-systemet - Opfølgning på national forvaltningsplan for laks -

---

Dette tilbud er udformet til Varde Kommune, og beskriver laksehabitatundersøgelsens opgaver i Varde Kommune alene.

Danmarks Center for Vildlaks tilbyder en undersøgelse af kvaliteten af laksehabitatområderne i Varde Å-systemet, samt en beskrivelse af gydeområder, mulige projektområder til vandløbsforbedringer, spærringer og evt. andre problematikker. Afrapporteringen vil indeholde en udførlig beskrivelse af vandløbsstrækningerne som sammen med GIS-kortmateriale kan bruges af kommuner og foreninger som et værktøj til vandløbsforbedringer i Varde Å-systemet, med prioriteringer og lakses tarv som reference.

Formål

Som en del af arbejdet for at redde den oprindelige Varde Å laksestamme, og ophjælpe bestanden til et bæredygtigt niveau, hvor der også fortsat kan hjemtages laks på en kvote, er det nødvendigt at optimere forholdene i laksevandløbene.

En undersøgelse i de potentielle laksevandløb i Varde Kommune (tabel 1) med laksebonitering af vandløbsstrækninger, registrering af gyde- og opvækstområder, spærringer og forskellige problematiske forhold af betydning for laksen, skal bidrage til en samlet vurdering af, hvor stor en laksebestand Varde Å-systemet kan understøtte pt.

I rapporten udpeges og beskrives lokaliteter og åstrækninger, hvor forholdene for laksene kan forbedres gennem vandløbsprojekter. Ud fra undersøgelsen laves en vurdering af, hvor stor en laksebestand man kan forvente at få, indenfor det undersøgte område, såfremt forholdene for laks optimeres i Varde Å-systemet.

Denne undersøgelse ligger fuldt i tråd med den nationale forvaltningsplans ønske om at finde og udpege steder, hvor man kan forbedre og skabe gyde- og opvækstområder for Varde Å-laksen (Miljøministeriet, 2004). Endvidere vil den kunne bruges som et vigtigt redskab i arbejdet for at opfylde kravene til vandløb beskrevet i bl.a. EU's vandrammedirektiv og statens vandplaner.

Rapporten og dens anvendelse

Resultaterne fra undersøgelsen beskrives, sammenfattes og analyseres i en skriftlig rapport ”*Gyde- og opvækstområder for laks i Varde Å-systemet - Opfølgning på National Forvaltningsplan for laks*”.

Det vil blive estimeret, hvor mange laks Varde Å-systemet kan producere i de undersøgte vandløb som tilstanden er nu, og hvor stor bestanden kan blive, såfremt forholdene for laksene optimeres. Resultaterne og beskrivelserne fra undersøgelsen vil bl.a. andet kunne bruges til at:

- Identificere områder hvor der kan projekteres vandløbsforbedringer, som kan udføres af kommuner og/eller lystfiskere for fisketegnsmidler, vandplansmidler o. a. puljer.
- Udarbejde en prioriteret handlingsplan/køreplan for forbedring af forholdene for laks og andre vandrefisk i Varde Å-systemet, til brug for kommuner og lystfiskerforeningerne i VÅS.
- Revidere og optimere udsætningsplanen for laks i Varde Å-systemet
- Etablere et overvågningsprogram som kan beskrive laksebestandens udvikling i systemet, eksempelvis ved et yngelundersøgelserprogram, som kan supplere DTU Aquas undersøgelser af gydebestanden i Varde Å.
- Udarbejde effektvurderinger på laksebestanden af enkelte spærringsfjernelser og vandløbsrestaureringsprojekter.

Metodebeskrivelse

Undersøgelsen foretages fra jolle eller specialkano med påhængsmotor. Båden vil være bemannet af to personer der under nedstrøms sejlads registrerer de fysiske og biologiske forhold på definerede vandløbsstrækninger, bl.a. dybde, bredde, vegetation, bundsubstrat, skjulmuligheder og løb/reguleringsgrad. Undersøgte strækninger boniteres løbende som laksehabitater.

Når potentielle gyde- og opvækstområder, mulige projektområder, spærringer eller andre problematiske forhold passerer, positioneres de på GPS. Gydeområdernes størrelse estimeres, deres beskaffenhed vurderes, og herudfra bedømmes hvorvidt man kan og bør supplere med gydegrus. Adgangs- og køreforhold for maskiner beskrives så vidt muligt.

Andre vigtige forhold som spærringer, okker-/forureningskilder, problematisk vedligeholdelsespraksis og store kilder til sandvandring vil også blive registreret og beskrevet. Ved spærringer hvor passageforholdene kan være problematiske, bedømmes passagemulighederne for hhv. opgang af gydelaks og nedtræk af laksesmolt. Spærringer som Varde Kommune har passageprojekter klar for, eller som man arbejder på, vil ikke blive beskrevet ved feltundersøgelser eller i afrapporteringen.

Undersøgte strækninger boniteres som laksehabitater efter en skala 0-5. Boniteringerne bruges til at beregne potentielle laksebestande i Varde Å-systemet, og kan anvendes ved udformningen af en ny udsætningsplan for laks.

Kortmateriale udarbejdes ved Varde Kommune, med data leveret af DCV. Dette vurderes at kunne udføres på to dage med kommunens kortdatabase (GIS el. lign.).

Habitatområdet

De væsentligste laksehabitater findes i vandløb med bredder ned til 3-5 meter. Atlantiske laks er dog, også i Danmark, set gyde i mindre vandløb af ned til 2 meters bredde. Undersøgelsesområdet i Varde Å-systemet er udpeget med laksens krav til gyde- og opvækstområder taget i betragtning, og ud fra data fra tidligere vandløbsundersøgelser, lokalkendskabet hos kommuner og lystfiskerforeninger og den nationale forvaltningsplan for laks (Miljøministeriet 2004). DCV's forslag til undersøgelsesområde ses af tabel 1, yderst til højre ses Varde Kommunes ønsker for vandløbsstrækninger undersøgt i Varde Kommune. Vandløbsstrækninger er vejledende i det de er opmålt manuelt på kort i MiljøGIS (<http://miljoegis.mim.dk>).

Tabel 1: DCV's forslag til laksehabitatområde i Varde å-systemet, og antal km. i Varde Kommune. (*) Vandløb i Varde Kommune, men er efter ønske ikke medtaget tilbuddet til Varde Kommune. (**) 12 km af Holme Å nedstrøms kanal til Karlsgårde Sø er udtaget fra undersøgelsen

Laksehabitater i Varde Å-systemet			
Vandløb	Strækning	Km ca.	Varde Kommune
Varde Å	Grindsted/Ansager Å – Varde sommerland	30	30
Grindsted Å	Sønderkær Bæk - Varde Å	36	9
Billund Bæk	Hedevej - Sønderkær Bæk	6	0
Sønderkær Bæk	Søndre Skole til Billund Bæk	2	0
Grene Å	Billundvej - Grindsted Å	4	0
Ansager Å	Opstrøms Donslund - Varde Å	26	9
Holme Å	Vorbasse - Varde Å	45	**18
Linding Å	Linding - Udløb	12	12
Frisvad Møllebæk	Hovedvej 11 - Varde Å	6	*0
Alslev Å	Roustvej - Varde Å	15	*0
Mariebæk	Hebovej - Varde Å	3	3
Skonager Lilleå	Næsbjerg - Varde Å	4	4
Sum		186	85

Projektforløb

Projektet igangsættes ultimo juli, efterfulgt af følgende milepæle (vejledende):

- Feltarbejdet afsluttet i september.
- 1. november: Rapport til kommentering.
- 20. november: Møde i styregruppe/faglig følgegruppe.
- 1. december: Afrapportering.

Tabel 2: Estimerede udgiftsposter i forbindelse med habitatundersøgelsen i Varde Å-systemet.

Økonomi:

Udgifterne til projektet består af timebetaling til projektering, til to personer i forbindelse med feltarbejde, og timer til udarbejdelse af rapport og kortmateriale. Der udover afsættes midler til transport og mødeaktivitet i følge- eller interessegruppe. Tabel 2 viser priser for projektposterne i Varde Å Kommune.

Opgave	Udgift kr.
Projektering	6.292
Feltarbejde	59.400
Kørsel 2 biler	3.360
Afrapportering	41.470
Kortmateriale	5.720
Møder i følgegruppe	1.500
Sum	117.742

Varde Kommune har udbedt sig et tilbud for undersøgelsen inden for Varde Kommunes grænser. I alt ca. 85 km vandløb ønskes undersøgt i Varde Kommune (tabel 1). På baggrund af dette er prisen beregnet.

Samlet pris for Varde Kommune: = 117.742 kr. ex. moms

Med venlig hilsen

Kim Iversen
Vandløbsbiolog
Danmarks Center for Vildlaks
Ånumvej 163
6900 Skjern
Tlf.: 21 73 30 81
ki@vildlaks.dk

Søren Larsen
Laksekonsulent
Danmarks Center for Vildlaks
Ånumvej 163
6900 Skjern
Tlf.: 24 40 69 21
sl@vildlaks.dk